

ПІСЛЯМОВА

Життя єврейської спільноти України в останні роки, крім традиційних культурних, соціальних та економічних чинників, має яскраво виражену політичну складову. Українські євреї бачать себе інтегральною частиною сучасного українського суспільства і поділяють історичні долі цього суспільства і країни. І тому вже дев'ятий рік поспіль у різних політичних і культурних ситуаціях протистоять разом з іншими спільнотами російській агресії та війні проти України.

Для громади це залишається надто важливим, тому що свої життєві і професійні перспективи українські євреї бачать в Україні. Завдання європейської інтеграції України є однією з найважливіших та найскладніших, що коли-небудь стояли перед її керівництвом. Зміна вектору розвитку країни, яка протягом століть перебувала у складі Російської та радянської імперій, а також культурних, політичних і соціальних особливостей українського суспільства є частиною цього великого завдання. Єврейська спільнота протягом багатьох років, починаючи з набуття Україною незалежності, відігравала важливу роль у розвитку суспільства, політики, економіки та культури.

За роки незалежності України єврейські громади країни пройшли значний шлях підтримки української культури і української державності: починаючи з єврейських активістів „Руху” і закінчуючи участю євреїв у політичному житті сучасної України. Представники єврейської спільноти не тільки брали активну участь у процесі поліпшення міжнародних відносин, а й впливали на вироблення політичного курсу, пов'язаного із виходом зі складу СНД і пострадянського політичного блоку та з євроінтеграцією України. Слід зазначити, що важливим фактором, який допоміг українському єврейству сприяти процесу інтеграції України в ЄС, стали міжнародні зв'язки його лідерів та звичайних членів єврейських громад.

Починаючи з 2014 року в багатьох європейських столицях та інших містах відбуваються заходи, присвячені боротьбі українського народу за незалежність та проти військової агресії

північного сусіда, які були організовані Всесвітнім єврейським конгресом та іншими єврейськими організаціями. Прагнення до відстоювання особистих свобод, вільної конкуренції ідей, лібералізму і вільного ринку, характерні для історичної пам'яті єврейського народу, стали основою для євроінтеграційних прагнень українського єврейства, яке є невід'ємною частиною єврейства сучасної Європи. Створення атмосфери міжнаціонального миру, толерантності та захисту інтересів національних меншин є важливою частиною вимог Європейського Союзу щодо України на шляху до поступової євроінтеграції. На жаль, поки що Україна не повною мірою відповідає стандартам ЄС, які стосуються цієї сфери.

Важливим викликом наразі є вступ України до Міжнародної цільової групи з дослідження, викладання та збереження пам'яті жертв Голокосту (IHRA – International Holocaust Remembrance Alliance). Також у країні ще не зовсім досконало, як слід працює кримінальне законодавство стосовно злочинів, пов'язаних із розпалюванням міжнаціональної ворожнечі. Фактично за роки незалежності України не було покарано жодного злочинця, який скоїв напад на представників єврейської громади України, навіть із тяжкими наслідками. Крім того, немає моніторингу антисемітизму в інтернеті й соціальних мережах, яке має місце в більшості країн ЄС, що розв'язує руки тим, хто за довгі роки звик сіяти ворожнечу між представниками різних національностей в Україні.

Незважаючи на наявність таких серйозних відмінностей у підходах до боротьби із антисемітизмом та ксенофобією між країнами ЄС і Україною, спостерігається позитивна тенденція взаємодії різних національних громад в Україні, прояв єдиних цінностей, взаємовиручки, толерантності та об'єднання зусиль в ім'я єдиної політичної мети. Важливою базою для цих позитивних тенденцій, безумовно, є історична пам'ять українського і єврейського народів, які протягом багатьох століть намагалися вибороти своє право на незалежне існування поза владою імперій. Колектив авторів цієї монографії поставив і успішно вирішив завдання з висвітлення найбільш актуальних питань суспільно-політичної активності та історичної пам'яті єврейської спільноти в контексті сучасної євроінтеграції України.

Автори фокусували свою увагу на таких проблемах, як відображення в історичній пам'яті України Голокосту, які виклики стоять сьогодні перед дослідниками цієї важкої історії, виклики не тільки наукові, академічні, але й політичні; також ми представили дослідження щодо долі єврейських жінок у часи екстремального насилля; сучасні суспільно-політичні та історіографічні перспективи історичної пам'яті в період Другої світової війни; створення гідного державного меморіалу на теренах Бабиного Яру.

Важливу частину монографічного дослідження було присвячено аналізу концепції революційної трансформації єврейської спільноти провідних очільників руху ортодоксального юдаїзму нового часу на прикладі постатей хасидського цадика Хаїма Елазара Шапіра та рабі Авраама Кука.

Деякі розділи нашої праці були присвячені історичній долі кримчаків у добу Голокосту, їх повоєнній ідентифікації в радянські часи і впливу на цю самоідентичність тоталітарного комуністичного режиму та наслідки цього вже в сучасній суверенній Україні.

На сьогодні перед єврейськими спільнотами європейських країн і українським єврейством як його часткою стоять спільні проблеми, зокрема боротьба з проявами антисемітизму і ксенофобії, підвищення безпеки єврейських громад та обмін інформацією стосовно екстремістських організацій, що займаються підготовкою терористичних актів і реалізацією програм внесення нестабільності в суспільство шляхом пропаганди ідей ксенофобії, антисемітизму та роздмухування міжнаціональної ворожнечі. Одним з головних елементів успішної європейської інтеграції України має стати рішення загальних з Європейським Союзом завдань не тільки в сфері міжнаціональних відносин, але й у багатьох інших аспектах сучасного життя, включаючи політику, економіку та культуру.

Українська єврейська громада, починаючи з 2014 року, з початком агресії Російської Федерації завжди підтримувала суверенність і незалежність сучасної України, що є батьківщиною для багатьох поколінь українських євреїв. Цей процес продовжується і донині. Ось найсвіжіший приклад такого ставлення

громади до сучасних подій та російської агресії. це лист єврейської спільноти України до німецького уряду.

„Ми, українські євреї, з історії наших родин добре знаємо, що таке війна і які нещастя вона приносить усім народам. Ми, як і більшість наших співвітчизників, високо цінуємо різноманітну допомогу з боку Федеративної Республіки Німеччина нашій країні, а також зусилля федерального уряду, спрямовані на збереження миру в регіоні. На жаль, війна з РФ стала реальністю, російські загарбники напали на Україну. Ми всі зараз розуміємо, що сценарій різкого загострення ситуації у сфері безпеки, аж до широкомасштабного збройного конфлікту з великою кількістю жертв та біженців до Європи, виглядає цілком можливим. На карту поставлено вже не тільки територіальну цілісність і державний суверенітет України – їх було попрано Російською Федерацією вісім років тому, і реакція міжнародної спільноти, як зараз уже очевидно, виявилася далеко недостатньою для того, щоб вплинути на агресора. Тепер же йдеться вже про саме існування України як незалежної та суверенної держави та, внаслідок цього, про стабільність усього континенту.

Ми добре усвідомлюємо особливості пріоритетів та цінностей зовнішньої політики федерального уряду. Проте зараз, перед обличчям російської збройної агресії щодо нашої країни, ми вважаємо за необхідне закликати Вас до більш рішучих дій, спрямованих на опір агресії з боку РФ, і тільки після успіху – на стабілізацію ситуації. Ми з повною відповідальністю стверджуємо: в умовах, що склалися, перешкодження постачанням озброєння в Україну через систему закупівель НАТО може бути інтерпретовано тільки як поступка під тиском Кремля, що не виправдано з логічної точки зору та просто неприпустимо – з моральної. Всі ми чудово знаємо, до чого призводить політика умиротворення та заохочення агресора. Навпаки, постачання Україні оборонних летальних видів озброєнь можуть відіграти критично важливу превентивну роль у припиненні агресивних планів Москви. Однозначно артикульована підтримка федеральним урядом прагнень України до членства в НАТО та в Європейському Союзі також буде чітким сигналом Кремлю про безглуздість

продовження агресивної політики. Унаслідок як історичних причин, так і свого економічного та військово-політичного становища Німеччина несе особливу відповідальність за безпеку в регіоні, його мирний та стабільний розвиток. Ми впевнені, що федеральний уряд здатний зробити єдино правильні висновки з важких уроків історії та надати необхідну підтримку Україні в цей непростий для всіх нас час”¹.

Єврейська громада України на початку третього десятиліття ХХІ століття, як і все українське суспільство, стоїть перед важкими політичними викликами сучасності, зокрема війні РФ проти України, не тільки військової, але й культурної, політичної економічної. Проте, євреї України бачать своє майбутнє у своїй країні, тому є об’єктивно інтегральною частиною суспільства і своїми діями разом з усіма спільнотами в українській державі боронять свою країну.

¹ Офіційний сайт Асоціації єврейських общин і організацій України (Ваад України) : <https://www.vaadua.org/news/ukrayinski-ievreyi-zvernulis-z-zayavoyu-do-federalnogo-kanclera-nimechchini>